

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA

FELSEFECİLER DERNEĞİ, FELSEFE GRUBU DERSLERİ DEĞERLENDİRME RAPORU ve ÖNERİLER

FELSEFECİLER DERNEĞİ HAKKINDA

Felsefeciler Derneği 2004 yılında felsefecilerin iş birliğiyle, felsefi düşüncenin gelişerek yaygınlaşması için ortam hazırlamak, Türkiye’de felsefe eğitiminin her yönden gelişmesine katkıda bulunup daha etkin duruma gelmesini sağlamak ve bu alandaki gelişmeleri izleyip kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla kurulmuştur.

Öğretmen ve akademisyenlerden oluşan derneğin genel merkezi Ankara’da olup İstanbul, İzmir ve Mersin’de şubeleri bulunmaktadır.

15 yıllık kurumsallığın çatısı altında; felsefe öğretmenleri kongreleri, güncel toplumsal konularda sempozyumlar, felsefe grubu derslerine yönelik Çalıştaylar, Çocuklar için Felsefe Yaz Okulları, Ortaöğretim Kurumu öğrencilerine yönelik felsefe günleri ve atölye Çalışmaları gibi pek çok etkinlik gerçekleştirmiştir. İzmir şubesinin düzenlediği “Düşün Yaz Felsefi Deneme Yazma Yarışması” da 6. Yılını tamamlamıştır.

Dernek olarak alanımızla ilgili önemli bir çalışmamız da Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin’den öğretmen ve akademisyenlerden oluşan 22 kişilik bir komisyonla hazırladığımız alternatif felsefe dersi kitabımızdır. Bu çalışmamız etkinlik temelli olup öğretmenlerin yararlandığı önemli bir kaynak olmuştur. Tüm bunların yanı sıra 2004 Nisan ayından bugüne kadar derneğimizin yayımladığı Felsefe Yazın Dergisi de 24. sayısına ulaşmıştır.

İletişim:

Felsefeciler Derneği

Gazi Mustafa Kemal Bulvarı (GMK) No:12/172 Onur Çarşısı İşhanı7. Kat

Kızılay / ANKARA

Tel: 5052215660 (Ülkü Özet - Genel Başkan)

www.felsefecilerdernegi.org.tr

GÖRÜŞME (DOSYA) BAŞLIKLARI VE ÖZET İÇERİKLERİ

18 Mayıs 2019 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından Ortaöğretim Tasarımı Tanıtım Toplantısı'nda açıklanmış olan Ortaöğretim Tasarım Programı derneğimiz tarafından incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili Sayın Bakanımız Ziya Selçuk'un yapıcı eleştirilere açık ve duyarlı olduğu yönündeki beyanı memnuniyet vericidir. Programın, sadece lise derslerinin düzenlenmesi değil aynı zamanda geleceği şekillendirme amacını taşıması nedeniyle felsefe grubu derslerinin durumunun önemli olduğunu düşünüyor, görüş ve önerilerimizi sunmak üzere görüşme talep ediyoruz. Görüşme talebimizle ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıdadır.

I. Ortaöğretim Ortak Zorunlu Alan Ağırlıklı Çekirdek Program Modeli (Çizelge)

II. Yeni Ortaöğretim Taslağına İlişkin Görüş ve Öneriler

- Yeni Taslaktaki Kariyer Anlayışı ve Diploma Modülleri ile İlgili Görüşler
- Yeni Taslaktaki Alan Belirlemeleri ve Ağırlıkları ile İlgili Görüşler
- Genel Eğitime Dayalı Meslek Lisesi Modeline Dair Öneri
- Yeni Taslaktaki Sertifikasyon Anlayışı ile İlgili Görüşler
- Yeni Taslaktaki Kariyer Ofisi ile İlgili Görüşler

III. Felsefe Grubu Dersleri ile İlgili Görüşler

- Felsefe Dersi ile İlgili Görüşler
- Sosyoloji Dersi ile İlgili Görüşler
- Psikoloji Dersi ile İlgili Görüşler
- Mantık Dersi ile İlgili Görüşler
- Bilgi Kuramı ile İlgili Görüşler
- Düşünme Eğitimi ve Çocuklar İçin Felsefe Dersi ile İlgili Görüşler

I- TM LİSE TÜRLERİ İÇİN GEÇERLİ ÇEKİRDEK DERS PROGRAMI

ORTAÖĞRETİM ORTAK ZORUNLU ALAN AĞIRLIKLI ÇEKİRDEK PROGRAM MODELİ

(TÜM LİSE TÜRLERİ İÇİN ÇEKİRDEK DERS DAĞILIMI)

Alanlar		Akademik Gelişim Programı			Akademik Yeterlilik Programı AYEP	Alan Toplamı
		AGEP Temel	AGEP-1	AGEP-2		
		9.Sınıf	10.Sınıf	11.Sınıf		
AGEP-AYEP Zorunlu Alanlar	Dil1-Türk Dili ve Edebiyatı	6	4	4	2	16
	Dil2-Yabancı Dil, Dünya Kültür ve Edebiyatı	6	4	4	2	16
	Matematik	4	4	4	4	16
	Tabiat (Fen) Bilimleri	6	6	6	6	24
	Sosyal Bilimler ve Felsefe	6	6	6	6	24
	Bilgi Kuramı ve Mantık	-	2	2	-	4
	Sanat, Spor, Teknoloji	4	4	4	4	16
	ZORUNLU ORTAK ALAN DERSLERİ TOPLAMI	32	30	30	24	116
Seçmeli HEY ve Rehberlik MESLEK Programları		8	10	10	16	44
GENEL TOPLAM		40	40	40	40	160

SOSYAL BİLİMLER VE FELSEFE ALANI ve BİLGİ KURAMI VE MANTIK ALANI ORTAK ZORUNLU DERS ÖNERİLERİ

	9.Sınıf		10.Sınıf		11.Sınıf		12.Sınıf	
	1.YY	2.YY	1.YY	2.YY	1.YY	2.YY	1.YY	2.YY
Sosyal Bilimler ve Felsefe (ORTAK ZORUNLU)	Sosyal Bilim Deneyimi (Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Ekonomi) (6 saat)	Sosyal Bilim Çalışmaları (Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji) (6 saat)	Coğrafya I (3 saat)	Tarih I (Dünya Tarihi) (3 saat)	Coğrafya II (Türkiye Coğrafyası) (3 saat)	Tarih II (Türkiye Tarihi) (3 saat)	Coğrafya III (Ekoloji ve Çevre Sorunları) (3 saat)	Tarih III (Cumhuriyet Dönemi, AI ve İT) (3 saat)
			Psikoloji I (Davranış, Dürtü, Gelişim Duyum, Algı, Biliş) (3 saat)	Felsefe I (Felsefi Düşünce ve Temel Felsefe Disiplinleri) (3 saat)	Sosyoloji I (Toplum, Yapı, Kültür, Değişme) (3 saat)	Psikoloji II (ğrenme, Düşünme, Dil, Kişilik, Ruh Sağlığı) (3 saat)	Felsefe II (Temel ve Çağdaş Düşünce Akımları) (3 saat)	Sosyoloji II (Ekonomi ve Politika, Nüfus ve Gç, Küreselleşme ve Güç İlişkileri) (3 saat)
Bilgi Kuramı ve Mantık (ORTAK ZORUNLU)			Bilgi Kuramı ve Argümantasyon (2 saat)	Bilgi Kuramı ve Araştırma (2 saat)	Bilgi Kuramı ve Mantık (2 saat)	Bilgi Kuramı ve Yazılım Programlama (2 saat)		

TÜM LİSE TÜRLERİ İÇİN ÇEKİRDEK DERS PROGRAM ÖNERİSİNİN İLKE VE GEREKÇELERİ

Yeni tasarıdaki alan bazlı yaklaşım; MEB temel yasası ve temel beceriler yaklaşımı ile de örtüşmekte olup modelin temel alanlar yaklaşımına dayandırılması uygun olmuştur.

Yeni tasarıda dört ilke kritik önemde taşımaktadır.

1. Genel ve temel becerileri kazandırma: Kariyer odaklılık yerine MEB'in temel yaklaşımı olan “temel” ve “beceri” odaklı yaklaşım daha uygun olacaktır.
2. Temel alanları tanımlama ve ağırlıklarını belirleme,
3. Tüm öğrenciler ve okullar arasında ortaklık ve süreklilik sağlama,
4. Ders sayılarının azaltılabilmesi için yıllık değil yılı dikkate alarak dönemlik ders uygulaması.

İlk üç ilkeyi birden tüm lise türleri için ORTAK ZORUNLU ÇEKİRDEK PROGRAM yaklaşımı karşılayabilir. Dördüncü ilke ise takvimlendirme ile ilgilidir.

1-Kariyer Yerine Genel ve Temel Beceri Odaklı Yaklaşım Önerisinin Gerekçesi: Kariyer odaklılık daha çok teknoloji ve meslek edindirmeyi esas almaktadır. Böylece hem genel ve temel becerileri edinimi ve tüm yurttaşlar ve insanlık arasındaki süreklilik ve ortaklığı gözden kaçırmakta hem de öğrencileri “genel kavrayış” edinmeden mesleki tercihe zorlama riski oluşturmaktadır. Disiplinlerüstü kariyer dersleri olarak verilen İşletme, finans, Yönetim Bilimleri, Girişimcilik gibi derslerin 15-18 arası yaş düzeyinde (henüz temel ve genel becerileri kazanmadan) seçilmesi ve verilmesi sağlıklı ve amaca uygun sonuçlar doğurmayacaktır. Ayrıca meslekler ve kariyer anlayışı toplumlara ve çağlara göre değişiklik göstermekte, günümüz dünyasında insanlar 30-40 yıllık çalışma hayatlarında farklı birkaç iş yapabilmektedir. İleride yaptıkları meslekler de lise çağı ile çok örtüşmemektedir. Kariyer odaklı yaklaşım; MEB'in “temel” ve “beceri” odaklı anlayışıyla da örtüşmemektedir. Bunun yerine kariyeri de dikkate alan daha kapsamlı “temel alanlar ve temel becerileri kazandırma” yaklaşımı yerinde olacaktır.

2-Alan Ağırlıklarının Belirlenmesi Önerisinin Gerekçesi: Alan ağırlıklarının bilim, pedagoji ve ülke ihtiyaçları dikkate alınarak sağlıklı bir şekilde belirlenmesi pek çok tartışmaya, yanlış anlamalara, alan taassuplarına ve mikrodaki karışıklıklara son verecek, her

alan kendi yerini sistemde bulabilecek, böylece bu yaklaşım ortaöğretime kalıcı ve uzun erimli stratejik bir altlık oluşturacaktır.

Böylece öğretmenler ve eğitim camiası da alan kaygısına (yok sayılma kaygısına) düşmeden kendi alanı ile ilgili daha köklü uyarlanma ve çözüm arayışlarına odaklanabilecek, daha kalıcı ve özgül planlamalar yapabilecek ve çözüm önerileri geliştirebilecektir.

3-Çekirdek Program Önerisinin Gerekçesi: Ortaöğretimde dört yıl boyunca 160 saatlik ders süresi bulunmaktadır. Bu sürenin 116 saatinin ZORUNLU ALAN derslerine (çekirdek derslere), diğer 44 saatinin de her bir lise veya meslek liselerinin kendi özgül programları için ayrılması hem okullar arasındaki ortaklık ve sürekliliğin sağlanmasına hem de özgülleşmeye olanak sunacak; mevcut sistemde yaşanan pek çok karmaşa ve sorunun üstesinden gelinmesine temel oluşturacaktır.

4-Yıllık Değil Yıl Bazında Dönemlik Ders Önerisinin Gerekçesi: Ortaöğretim (liseler) düzeyinde yıllık değil yıl bazlı dönemlik ders çizelgesi ve programı daha uygun olacaktır. Çünkü; dönemlik ders uygulaması bir dersin iki yarıyla yayılması yerine DERS SAATİNİN YÜKSEK tutulmasını, böylece DERS SAYISININ AZALTILMASINI ve öğrencilerin derse daha fazla yoğunlaşabilmesini sağlayacaktır.

II- YENİ ORTAÖĞRETİM TASLAĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

Millî Eğitim Bakanlığı, liselerde önümüzdeki yıldan itibaren kademeli olarak uygulanmak üzere bazı değişiklikler planlamış bulunuyor. Taslak halinde açıklanan düzenlemeler mevcut uygulamaya oranla bazı bakımlardan olumlu özellikler taşımakla birlikte bazı sakıncalı olabilecek durumlar da içermektedir.

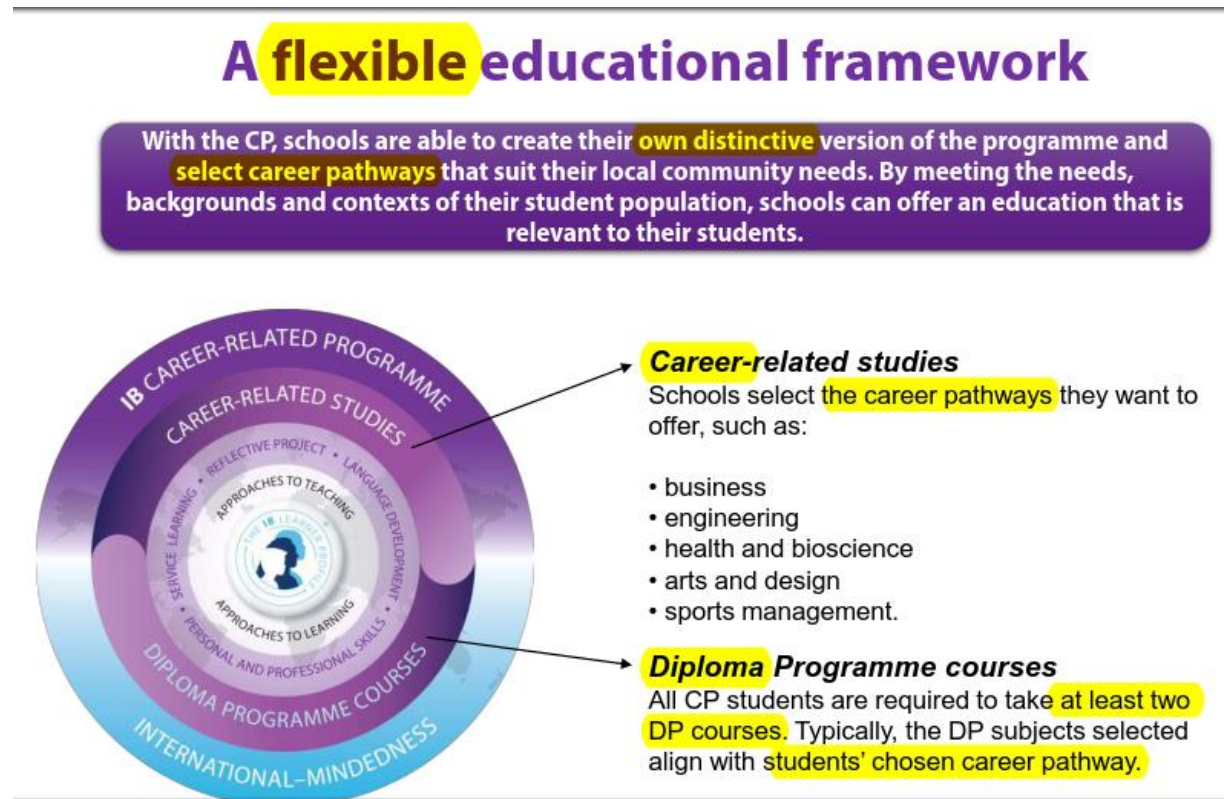
Sistemi ve bütünü anlamadan parçaların anlaşılamayacağı yerinde bir yaklaşımdır ayrıca geleceğe hazırlamak ve toplumsal faydanın gözetilmesi ilkeleri de yerindedir.

Ders sayılarının azaltılarak saatlerinin artırılması yerinde olmuştur. Ancak açıklanan taslakta sistemsel ve bütüncül yaklaşıma, toplumsal fayda ve geleceğe hazırlamaya yeterince dikkat edilmemiştir.

Kariyer Odaklı (career related) Yönlendirme İle İlgili Görüşler

(Kariyer Yerine Öneri: Temel Alanlara Dayalı Anlayış ve Yönlendirme)

MEB'in ortaöğretim taslağında veya İnternasyonal Bakalorya modeli kariyer odaklı yönlendirmeyi esas almaktadır. Her öğrenci 9.sınıfta iki kariyer alanı seçecek ve tüm diğer derslerini (iki diploma modülünü) buna göre oluşturacaktır.

Aristoteles'ten bu yana gelen "lise" modeli ile kıyaslarsak artık TM, TS, MF ve Yabancı dil programları gibi adlandırmalar yeni programda olmayacak. OMURGA değişiyor. KARİYER ALANLARI geliyor. Yani lise öğrencisi 9.sınıfta KARİYER OFİSİ (piyasa beklentisi) danışmalığında İKİ KARİYER alanı belirleyecek. Artık DİPLOMA ALANLARI (en az iki modül) bu KARİYER TERCİHLERİ karşılığı olacak.

Böyle bir modelin bir insan ve yurttaş olarak yetişecek öğrencilerin temel bilgi ve becerileri kazanmasında pek çok sakınca oluşturma risk ve tehdidi bulunmaktadır. Örneğin kariyer alanı olarak "işletme" ve "spor yönetimi" seçen bir öğrenci hiçbir felsefe dersine yönlendirilmeyebilir. Hatta bu öğrenciye hiçbir fizik, kimya, tarih dersi de önerilmeyebilir. Bu model yerine temel bilim alanları ve temel zorunlu dersler modeli daha uygun olacaktır.

Öneri: Temel Alanların Zorunluluğuna Dayalı Anlayış ve Yönlendirme

Bir çocuğun veya yurttaşın dil, edebiyat, matematik, sosyal bilimler, temel bilimler, felsefe ve sanatlardan asgari düzeyde beceri kazanmaması düşünülemez.

Taslakta büyük oranda yer aldığı üzere;

- a) Dil, gramer, edebiyat, yabancı dil,
- b) Sayı ve nicelikler, matematik (aritmetik, geometri, cebir...),
- c) Hayat bilgisi, sosyal bilimler (tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji),
- d) Tabiat ve fen bilgisi (jeoloji, fizik, kimya, biyoloji),
- e) Düşünme eğitimi ve felsefe (ontoloji, aksiyoloji, etik ve estetik, bilgi kuramı, mantık),
- f) Sanatlar (müzik, resim, jimnastik)

ALANLARININ ve her alandaki TEMEL DERSLERİN ZORUNLU olacağı bir model geliştirilmelidir.

Taslak 9., 10., ve 11.sınıfta sadece ALANLARI ZORUNLU kılıyor, oysa TEMEL DERSLER de ZORUNLU olmalıdır.

Alan Ağırlıkları

Açıklanan kariyer odaklı taslakta 129 saatlik AGEP derslerinden asgari zorunlu olarak dört yıl boyunca; zorunlu alınabileceği görülmektedir.

- a. Türk Dili ve Edebiyatı- 17 saat,
- b. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi- 8 saat,
- c. Yabancı Dil- 13,
- d. Matematik-11 saat,
- e. Fen ve Teknoloji- 14 saat,
- f. Sosyal ve Beşerî Bilimler- 10 saat,
- g. Bilgi Kuramı- 4 saat
- h. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük- 2 saat.

Bu modelde hem alan tespitleri hem de alan ağırlıkları bilimsel ölçütlere ve geleceğe yönelik uygun şekilde oluşmamıştır.

Açıklanan yeni taslak bir miktar iyileşme öngörüyorsa da hâlâ **fen bilimleri, sosyal bilimler, sanat ve spor** alanlarının toplam içindeki ağırlıklarının çok düşük olduğu görülmektedir (tüm fen dersleri veya sosyal bilim dersleri bir yabancı dil bile etmemektedir).

1974 öncesinde ve hemen tüm başarılı ülke örneklerinde olduğu üzere hem temel fen bilimleri hem de temel sosyal bilim ve felsefe dersleri ağırlığı daha fazla olmalıdır.

Sosyal ve beşeri bilimler grubu için söylenecek olursa her liselinin tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji, felsefe, bilgi kuramı ve mantık derslerini asgari bir kez alması zorunlu olmalıdır. 160 saatlik dört yıllık programda alan ağırlığı 24 saatin altına düşmemelidir.

Fen Bilgisi derslerinden de Fizik, Kimya, Biyoloji, Coğrafya-Jeoloji-Çevre dersleri yeterli ağırlıkta zorunlu olarak okutulmalıdır. 160 saatlik dört yıllık programda alan ağırlığı 24 saatin altına düşmemelidir.

Genel bir çerçeve olarak model şu şekilde toparlanabilir (**alanlara ve ağırlıklarına dair model önerisi**);

- Dil ve Edebiyat 4*4 saatten 16 saat,
- Yabancı Diller 4*4 saatten 16 saat,
- Matematik 4*4 saatten 16 saat,
- Sosyal Bilimler ve Felsefe 4*6 saatten 24 saat,
- Bilgi Kuramları ve Mantık 2*2 saatten 4 saat,
- Fen Bilimleri 4*6 saatten 24 saat,
- Sanat ve spor 4*4 saatten 16 saat ağırlıkla verilebilir.

Böylece temel zorunlu derslerden oluşan çekirdek program toplam olarak 116 saat yapar.

Ortaöğretimde dört yıl boyunca 160 saatlik ders süresi bulunmaktadır. Bu sürenin 116 saatinin ZORUNLU ALAN derslerine (çekirdek derslere), diğer 44 saatinin de her bir lise veya meslek liselerinin kendi özgül programlarına yönelik derslerine ayrılması hem okullar arasındaki ortaklık ve sürekliliğin sağlanmasına hem de özgülleşmeye olanak sunacak; mevcut sistemde yaşanan pek çok karmaşa ve sorunun üstesinden gelinmesine temel oluşturacaktır.

Genel Eğitime (çekirdek modele) Dayalı Meslek Lisesi Modeli:

116 Saatlik Temel Dersler Korunarak 44 Saatlik Meslek Programı Geliştirilebilir

Alan ağırlıklarına dayalı Çekirdek Program her tür lise ve meslek liseleri için de olduğu gibi korunmalıdır.

Çekirdek Programdaki etkinlik ve seçmeli dersler için ayrılan 44 saatlik süre farklı tür liselerde veya meslek liselerinde o mesleki alana ayrılırsa mesleki yönlendirme için yeterli olacaktır. Böylece yukarıda da belirtildiği üzere hem okullar arasındaki ortaklık ve sürekliliğin sağlanmasına hem de özgülleşmeye olanak sağlanacak; okul türleri arasında yaşanan karmaşa ve sorunlar da önemli düzeyde çözülmüş olacaktır.

Sertifika Programı Değil Okul ve Dersler Esas Olmalı

Sertifikasyon düzenlemesi de sakıncalar içeren başka bir husustur. Dışardan sertifikasyon sağlanmasının onaylanması dershanelere dönüş anlamına gelecektir. Öğrencinin bilgi ve belge edinme ihtiyacı okullar tarafından karşılanmalıdır. Dershane ve benzeri kurumlardan sertifikaların alınmasına yol açmak öğrenci ve toplum gözünde okulun işlevini ve

değerini zedelemek anlamına gelecektir. Dahası yine paralel eğitim kurumları oluşacak, karmaşaya yol açacaktır. Ayrıca sertifika dersleri ile okul derslerinin kıyaslanması da okul derslerinin işlev ve değerinin sakatlanmasına yol açacaktır.

Kariyer Ofisleri Yerine Mevcut Rehberlik ve Danışmanlık Geliştirilmeli

Kariyer ofisleri temel eğitim ilkeleriyle çalışmaktadır. Kaldı ki okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık ofisleri bulunmakta olup, bu birimde çalışan uzmanlar konularında eğitilmiş, donanımlı ve yetkilidir, mesleki yönlendirme bu uzmanların görev tanımları dahilindedir. Öğretmen olmayan kişilere “kariyer uzmanı” rolü verilmesi uygun olmadığı gibi PDR uzmanlarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve gerekli nicel desteğin verilmesi uygun bir çözüm oluşturacaktır. Eğer işletme ve benzeri farklı bir alandan uzmana kariyer ofislerinde yer verilmesi planlanıyorsa bu durum pedagojik açıdan uygun değildir. Anayasamızda yer alan eğitim ilkelerinden bir tanesi eşitlik hakkıdır, kariyer ofisleri yerine tüm okullarda PDR uzmanları her öğrenciye ulaşabilecek şekilde desteklenmelidir.

III- FELSEFE GRUBU DERSLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

Burada öncelikle bir kısmı yukarıda iletilen Felsefe Grubu Derslerinin durumu ve ayrıntıları ile ilgili görüşlerimiz yer almakla birlikte kısaca genel alan dağılım ağırlıkları ve ders yerleşim durumlarına da değinilmiştir.

1. Açıklanan yeni taslak bir miktar iyileşme öngörüyorsa da hâlâ **Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Sanat ve Spor** alanlarının toplam içindeki ağırlıklarının çok düşük olduğu görülmektedir. Bunların alan ağırlıkları artırılmalıdır.
2. 9.sınıf Sosyal Bilim Çalışmaları dersinin içeriği iyi düzenlenmeli, bu derslerden, diğer alan ders öğretmenleriyle birlikte felsefe grubu öğretmenleri de ortak yetkili sayılmalıdır. Sosyal ve Beşerî Bilimler Ders Grubunda yer alan Felsefe ve Mantık Dersi 10.sınıfta 7 adet dersten birini, 11. Sınıfta 14 adet dersten birini oluşturmaktadır. Felsefe dersi düşünce ve uygarlık tarihini evrensel boyutta kavrama ve yorumlama açısından biriciktir ve başka bir dersle ikamesi mümkün değildir. Dolayısıyla 7 veya 14 ders arasından seçimlik durumunda olabilecek bir ders değildir.
3. Bilgi kuramı dersi felsefe ile ilgilidir ancak bu dersin de felsefenin yerine geçmesi, onu ikame etmesi mümkün değildir.
4. Bilgi Kuramı dersine zorunlu grupta yer verilmesi memnuniyet vericidir. Lisans düzeyinde felsefe öğrencileri bu dersi alarak mezun olmaktadır. Dersin sadece felsefe grubu öğretmenleri tarafından verilebileceği kayıt altına alınmalıdır.
5. “Felsefe ve Mantık” derslerinin birleştirilmesi uygun olmamıştır. Felsefe dersinin tek başına ayrı bir ders sayılması daha uygun olacaktır. Mantık dersi illa bir dersle birleştirilecekse; “Bilgi kuramı, Argümantasyon ve Mantık” dersi biçiminde düzenlenmesi daha anlamlı olacaktır.
6. Temel sosyal bilim derslerinden olan, kişinin kendisini ve toplumunu tanıması açısından çok önemli Sosyoloji ve Psikoloji dersleri son yıllarda seçmeli hale getirilerek değersizleştirilmişti. Yeni tasarıda da bu dersler sonuçta seçmeli duruma düşmekte, Sosyal ve Beşerî Bilimler Ders Grubunda 10. ve 11.sınıfta yer verilmekle beraber 7 veya 14 dersten birer adedini oluşturmaktadırlar.
7. Okullarda Tasavvuf Edebiyatı dersi konulması ve bu derse Sosyal ve Beşerî Bilimler grubunda yer verilmesi ne gençleri geleceğe hazırlama ne de bilimsel eğitim anlayışıyla ilgili bulunmaktadır. Kaldı ki bu dersin ait olduğu alan Dil ve Edebiyat alanıdır.
8. Mantığın, bilimin ve felsefenin İslam veya Hristiyan’ı olmaz. Avrupa Birliği ülkelerinde okullarda Hristiyan Felsefesi diye bir ders bulunmamaktadır. “İslâm Felsefesi” yerine Felsefe Tarihi veya Bilim ve Uygarlık Tarihi derslerine yer verilebilir.
9. Yükseköğretime Geçiş Sınav veya ölçütleri ile ilişkilendirilmeyen tüm dersler öğrenci ve aile nezdinde işlevsizleşmekte, değersizleşmektedir. Tüm dersler Yükseköğretime Geçiş Sistemi ile ilişkilendirilmelidir.

Felsefeciler Derneği olarak tüm lise türleri için geçerli Çekirdek Ders Program Modeline yukarıda yer verilmiştir. Felsefe Grubu Dersleri ile ilgili daha ayrıntılı görüş ve önerilerimiz ise şu şekildedir.

1. FELSEFE DERSİ

Felsefenin Yararları

1. Eleştirel Düşünme- Refleksiyon (Dönüşümsel Düşünme ve Yeniden Gözden Geçirme)
2. Aktif Dinleme
3. Anlayarak Okuma
4. Birlikte Hareket Etme ve Sorumluluk
5. Güven ve Öz-güven
6. Yaratıcı ve Bağımsız Düşünme
7. Sözlü ve Yazılı İletişim
8. Akıl Yürütme

Felsefe dersi tüm diğer disiplinlerden ayrı, eşsiz bir disiplindir. Program taslağında, bu yıla kadar zorunlu olan felsefe dersinin seçmeli hale getirilmesi planlanmış, diğer felsefe grubu derslerinin seçmeli olarak devam etmesi düşünülmüş, buna mukabil bilgi kuramı dersinin liselerde zorunlu ders haline getirilmesi planlanmıştır.

Öncelikle programa konulması planlanan bu ders ile içerikleri ve kazanımlarıyla felsefenin bir disiplini olan Bilgi Kuramı (epistemoloji) alanı kastediliyorsa, bu dersin bir zorunlu ders haline gelmesi tabi ki önemli ve kabul edilebilir bir adımdır. Ancak bilgi kuramı dersi felsefi içerikten yoksun ve teknik bir alan olarak tasarlanmış ise öğrencilerimize felsefi çerçevede bütünsel bir perspektif kazandırması açısından yeterli katkısı olamayacaktır. Ayrıca, programa koyulması hedeflenen bu ders ile felsefenin temel disiplini olan bilgi kuramı (epistemoloji) dersi kastediliyor olsa bile bilgi kuramı, felsefenin ontoloji (varlık felsefesi) ve aksiyoloji (değer felsefesi) alanlarından bağımsız bir şekilde ele alınabilecek, ayrıştırılabilecek bir alan olmadığı için herhangi bir bilgi kuramı konusu ancak ontoloji epistemoloji bütünlüğünde işlenebildiğinde anlaşılır olabilecek, yani bilgi kuramı dersi ancak bir felsefe dersi olarak işlendiğinde anlamlı olabilecektir.

Ancak, Felsefe dersi olmaksızın sadece bilgi kuramı dersinin zorunlu olduğu bu durumda, felsefenin diğer temel disiplinlerine yönelik bütünsel yaklaşım ancak bilgi kuramı ders konularının el verdiği, kısıtlı ölçüde geliştirilebilecektir. Bu nedenle bilgi kuramı dersi zorunlu olsa da felsefe dersini seçemeyecek öğrenciler için felsefe'nin ontoloji, etik, estetik, değer felsefesi gibi başat alanlarının öğrencilere öğretilmemesi, yeterince kavratılamaması ve göz ardı edilmesi anlamına gelecektir. Felsefe dersi seçmeli duruma getirildiğinde fen bilimleri ya da matematik alanlarındaki öğrenciler için bile hayati önemde olan çok önemli felsefe konularının birçoğu öğrenciler seçmediği için toplumla hiç buluşamayacak bir noktaya gelecektir. Oysa felsefe sadece sosyal bilimciler için değil bütün bir toplum için insan aklının

en önemli edimidir. Eğitim müfredatının felsefeden yoksun bırakılması yüksek kültürde bir medeniyet hedefleyen hiçbir toplumun bu hedefine asla ulaşamaması anlamına gelecektir.

Felsefe bir toplum için onu kültürel gelişimi için olmazsa olmaz bir can damarı durumundadır. Felsefe bırakın liselerde zorunlu olma gerekliliğini, çocuk yaşlardan itibaren toplumla buluşturulması gereken çok önemli bir insanlık edimi ve birikimidir. Felsefe sadece ders olarak da görülmemeleridir. Felsefe bir toplumun düşünmesidir. Düşünen bir toplum olmaksızın bilim de olmaz, sanat da ahlak da yeterine gelişemez. Bir toplumda felsefe insanlar ile ne kadar erken yaşta buluşursa o toplumun bilimde, sanatta, kültürde ve ahlaki gelişimde yetkinleşmesi daha kolay olur. Dahası felsefesiz bir toplum, felsefi düşünmeyi geliştirmeyi önemsemeyen bir toplum giderek çürümeye ve yok olmaya mahkûm kalacaktır. Felsefe bir toplumda tüm bilimlerin, sanatın ve ahlakın en yetkin biçimde yaşanması için olmazsa olmaz tarihin en yetkin insan edimidir. Bu nedenle tek başına bilgi kuramı dersi asla felsefe dersinin yerini tutamaz.

Zira, diğer disiplinler, mantıklı ve analitik düşünmenin araçlarını tanıtsa da sadece felsefe bunları sorgulama, araştırma ve tartışmanın merkezine koyar. Bu nedenler felsefe, “analitik düşünme” ve benzeri bir kursla yeri doldurulabilecek bir alan değildir. Öğrencilere akıl yürütme, kavrama, kavrayarak okuma, tartışma gibi becerileri de sağlayarak eğitim sürecinin tamamının iyileştirilmesine katkı sunar. Bağımsız ve yaratıcı düşünebilmeyi sağlarken, diyalog yoluyla işbirlikçi öğrenmeyi de sağlar. Felsefi tartışma aracılığıyla kendi yaklaşımlarındaki taraflılığı görür, başka yaklaşımlarla tanışır, çeşitli bakış açıları olabileceğini öğrenir ve deneyimler. Bu da öğrencinin zihinsel, entelektüel gelişimine temel, yaşam boyu sürecek bir katkı sağlar. Felsefe sadece soruları cevaplamayı öğretmez, “cevapları sorgulamayı” öğretir. Felsefi tartışmada öğrenci soru sormayı, kendi yaklaşımına karşı da eleştirel olmayı, kestirme ve ezbere cevaplardan kaçınmayı öğrenir. (PLATO, Philosophy Learning and Teaching Organization)

Felsefe ilkökul ve ortaokulda verilmeyen tek temel derstir. Liselerde de seçmeli olması planı diğer bütün derslere bir zemin olan felsefenin öğrencilere sağladığı faydanın görülmemesi anlamına gelir. Halbuki yaşamın tüm alanlarını kapsaması ve kendine özgü bir sorgulama, düşünme biçimine sahip olması bakımından felsefe eğitiminin önemi açıktır. Çünkü felsefenin uğraştığı problemler insan yaşamının ve varoluşunun evrensel problemleridir. Felsefe bu problemlere sorgulayıcı bir tavırla yaklaşma edimidir. Sorgulama soru sormayı gerektirir. Ancak felsefi sorular sanıldığı gibi, durup dururken, ezbere sorulacak sorular değildir. Problem görebilen bir bakışı gerektiren sorulardır. Problem görebilen ve belirli durumlarda yapılması gerekeni kavrayan bakış, ancak uygun bir eğitimle çeşitli derecelerde kazanılabilecek bir bakıştır. Böyle bir bakışı kazandırmaksa bir bütün olarak planlanmış bir eğitimden; özellikle bireyin başkalarına ve olaylara kendi gözleri ile bakabilmesini, bağlantılı düşünebilmesini, bilme konusu yaptığı ‘şey’i bağlantıları içinde kavramasını, ait olduğu bütünde yerini görebilmesini her aşamasında amaç edinen bir felsefe eğitiminden beklenebilir. Felsefe eğitiminin bu amaçları göz önüne alındığında; sadece felsefecileri ve öğrencileri ilgilendirmedeği aslında bütün olarak toplumu ilgilendirdiği anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi; dünya eğitim sistemlerinde “üst düzey düşünme becerileri”ne verilen önem artmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin özellikle eleştirel düşünme gücünün geliştirilmesine değer verilmekte, eğitimde bilgi odaklı ezberci eğitim yaklaşımlarının yerini bireyin bilgiyi özümseyerek, kendi yaşantısına uygulanabilir kılma becerisinin ağırlık kazandığı eğitim modellerine yönelim artmaktadır. Bu amaçla yapılan PISA sınavlarında Türkiye’nin puanlarının, bilgiyi ölçen ilk bölümlerde başarının oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. PISA’nın Millî Eğitim Bakanlığımız açısından önemi düşünüldüğünde, PISA notlarımızın düşük olmasının nedeni felsefe dersinden yoksun olmamızda aranmalıdır. Çünkü yukarıda felsefenin yararları başlığı altında belirtildiği gibi felsefe okuma ve düşünme

becerilerini geliştiren temel bir disiplindir. Akıl yürütmeyi, yanlış akıl yürütmeyi doğru olandan ayırmayı öğretir. Böyle bakıldığında öğrencilerimizin matematik sorularını anlamamasında, uzun paragraf sorularını yapamamalarında yaşanan sorun bu becerinin verilmemiş olmasıdır.

Okuma ve okuduğunu anlama becerisi gelişmiş, düşüncelerini yazılı ve/veya sözlü olarak ifade edebilen bir öğrencinin diğer derslerde de başarılı olduğu gözlemlenmektedir. Böyle temel bir ihtiyaç Felsefe dersi tarafından karşılanır. Bu ihtiyacın fark edilmesinden dolayı Çocuklar İçin Felsefe (P4C) çalışmaları günümüzde tüm dünyada ve ülkemizde giderek artmaktadır. Fakat maalesef MEB henüz bu konuyla ilgili somut bir adım atmamıştır.

Ortaöğretim yılları, Gelişim Psikolojisi alanından da bildiğimiz üzere bireyin yaşama, kendisine, toplumsal ilişkilere dair sorgulamalarda bulunduğu çok temel bir dönemdir. Bu dönemde öğrencinin sorgulayan zihninin düşünme becerilerinin geliştiği en temel dersten mahrum kalması onun eğitimini eksik /temelsiz olmasına izin vermektir. Her düşüncenin serbestçe tartışılmasını sağlayan, kullanılan kavramların tam tanımlarını ortaya koymaya çalışan, akıl yürütmelerin geçerliliğini sınavan, başkalarının kanıtlarını sorgulayan felsefe etkinliğinin her insana bağımsız ve eleştirel düşünmeyi öğrenmeyi sağladığını hesaba katarak, felsefe öğretiminin açık fikirli, eleştirel düşünen, bağımsız, insanlar yetiştirerek, onları çağdaş dünyanın büyük sorunları karşısında, özellikle de etik sorunlar karşısında sorumluluklar üstlenmeye hazırladığını vurgulamak gerekir. Eğitimde ve kültür yaşamında felsefi tartışma alışkanlığının demokrasi kültürünün geliştirilmesinde çok önemli bir işlevi olduğu da açıktır.

Bütün eğitimcilerin kolaylıkla söyleyebileceği gibi öğrencilerimiz “ezberci” eğitimden şikâyet etmektedir. Öğrencilerimiz bilgiyi ezberlediğinde farklı soru tarzlarını anlayamamakta dolayısıyla doğru yanıtlayamamakta ve bilgiyi işleyememektedir. Uygun bir Felsefe Öğretim Programı aracılığıyla; öğrencilere kavramsal ve diyalektik düşünme pratiklerini geliştirmeye yönelik uygulamalarla, tekil örneklerden bir şeyin kavramına doğru geçişin yolları gösterilip, gündelik örneklerden yola çıkılarak herkes için olanaklı düşünme ilkelerinin mevcudiyetinin sorgulanması sağlanır. Bu hedef doğrultusunda amacın ezber olmadığı göz önünde bulundurularak her aşamada asıl amacın felsefi düşünme becerisini kazandırmak olduğu gözden uzak tutulmalıdır. Ayrıca felsefenin konusu ve içeriğine bakıldığında; eğitim sürecinde okutulan pek çok disiplinle iç içe hatta disiplinlere temel oluşturduğu görülecek ve felsefenin eğitimin temelinde yer aldığı bir sistemde ezberci eğitime yer olmayacaktır.

Kullanılan dil, yöntem ve uygulamalardan anlaşılıyor ki MEB, en azından 2004 yılından bu yana ezberci eğitimin ortadan kaldırılması konusunda somut adımlar atmaya çalışmakta, ezberlemeyen, muhakeme eden bireylere ulaşılmaya çalışmaktadır. Eğitim sisteminin bu yönde düzenlendiği bir dönemde felsefe dersinin ilkokuldan itibaren başlaması gerekirken, bir de orta öğretimde “seçmeli” derse dönüştürme planı bu amaca hizmet etmeyecek bir çabadır. Bu durum, internet kullanımı çok önemli deyip elektriği kesmeye benzemektedir.

Eğitimin genel muhtevası ne olmalıdır? Sorusunun yanıtı yerel evrensel dengesi doğru kurularak ulusal ve insanlığın bilgi ve kültürel birikimiyle birlikte ele alınmalıdır. Eğitimin en genel amaçlarından biri bireyi ergin kılma diğeri de olgunlaştırmadır. Felsefe bu amaçlara hizmet eden en önemli araçlardan biridir. Felsefe dersinin seçmeli olması halinde bu temel gerekliliklerin bazıları ile karşılanamayacaktır. Çocuklar, dili, grameri ve kavramı doğru kullanma becerisinden, tabiat bilgisinden, hayat bilgisinden, sanat yeterliliklerinden, akıl yürütme biçimlerini ve mantık ilkelerini yerli yerinde kullanma becerisinden mahrum kalacaklardır.

Bu nedenle Felsefeciler Derneği olarak Felsefe'nin toplumda önemsenmesi felsefi düşünmenin yerleşebilmesi için felsefenin toplumda hak ettiği yere getirilmesi gerektiğini savunuyoruz. Felsefe bir toplumun yüksek kültür düzeyindeki bir medeniyet haline gelebilmesi

için çok önemlidir. Düşünme olmadan sağlıklı ve gelişkin bir bilim, sanat, ahlak ve din de olamaz. Yaşadığımız her insan deneyimi üzerine düşünmemiz, akla uygun hale gelinceye kadar tartışmamız gerekmektedir. Bu da ancak Felsefe'nin bir toplumdaki öneminin hak ettiği yeri bulması ile mümkündür. Bu nedenle ***Felsefeciler Derneği Olarak Millî Eğitim Bakanlığınıza önerimiz felsefe derslerinin liselerde mutlaka zorunlu ders olması ve felsefe ve düşünme eğitiminin mutlaka erken çocukluk yaşlarından itibaren öğrencilerimizle buluşturulacak düzenlemelerin yapılmasıdır.***

Bilgi Kuramı dersi tabi ki önemlidir ancak sadece bilgi kuramı dersi felsefe dersinin konularının ve felsefenin bütünsel olarak bir öğrenciye kazandıracaklarının yerini tutamaz. Bilgi kuramı dersi felsefenin diğer disiplinleri ile birlikte düşünülmeden kendi başına da yapılamaz. Bu nedenle ***"bilgi kuramı dersi mutlaka felsefe öğretmenleri tarafından sürdürülmelidir".***

Felsefenin ve felsefi düşünmenin meslek ya da bilim alanı ayırt etmeksizin bir toplumun tüm fertleri için onların kültürel, bilimsel hatta kedi mesleklerine ilişkin gelişimleri için çok önemli bir alan olduğu fikri göz önünde tutulduğunda Felsefeciler Derneği olarak önerimiz, mutlaka felsefenin seçmeli ders haline getirilmesi yanlısından dönülmesi gerektiği ve ***felsefe dersinin zorunlu ders olarak devam etmesi gerektiği*** yönündedir. Bununla beraber ancak felsefe dersi ile birlikte alındığında faydalı olabilecek ve onu tamamlayacak ***bilgi kuramı dersinin de zorunlu ders olarak müfredatta yer alması*** gerekmektedir. Bu nedenle önümüzdeki yıldan itibaren felsefe dersi ve bilgi kuramı dersinin birlikte zorunlu ders haline gelmesini tüm felsefe öğretmenleri adına Bakanlığımızdan talep ediyoruz.

Tüm bu sayılan gerekçelerden dolayı felsefe her sınıf düzeyinde ve her okul türünde zorunlu dersler sıralamasında yer almalıdır.

Bütün bunların yanında 10 ve 11 sınıf felsefe dersi öğretim programlarının yeniden gözden geçirilmesini, derneğimizin geçmişten bugüne felsefe eğitime ve öğretim programlarına ilişkin yapmış olduğu çalışmaların dikkate alınmasını ve varsa başka önerilerle birlikte bütünlüklü bir programın yapılmasını talep ediyoruz. Felsefeciler derneği kurulduğu yıldan beri kuruluş amacına uygun pek çok etkinliğe imza atmıştır. Derneğimiz, 2008, 2009, 2010, 2011, 2015, ve 2019 yıllarında felsefe öğretmenleri kongreleri ve 2005, 2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2015 ve 2018 tarihlerinde de sempozyumlar düzenlemiştir. Ayrıca yalnızca eleştirmekle kalmamış alternatif ***felsefe dersi öğretim programı ve ders kitabı hazırlamıştır.*** Söz konusu program ve kitap tozlu raflarda dikkate alınmayı beklemektedir. En son 23-24 Şubat 2019 tarihinde İzmir'de yaptığımız "Felsefe Öğretmenleri Kongresi"nde felsefe dersi öğretim programını ele alınmış ve bir sonuç bildirgesi yayınlamıştır. Öğretim programına ilişkin ***Öğretim Programlarının Amaçları, Öğretim Programının Perspektifi, Değerlerimiz, Ölçme Değerlendirme Yaklaşımı ve Kazanımlar*** başlıkları altında sıralanan hususlara ilişkin görüşlerimizi kamuoyu ile paylaşılmıştır. Dernek yönetim kurulu olarak faaliyet alanımızla ilgili her konuda Bakanlığımız ile bilgi, belge ve deneyim paylaşımına hazır olduğumuzu dikkatinize sunmak isteriz.

2. SOSYOLOJİ DERSİ

Sosyoloji dersi tüm lise türlerinde zorunlu olarak okutulmalıdır. Toplumsal bir varlık olarak yaşama katılan her bireyin toplumu, kültürü, toplumsal süreçlerin boyutlarını ve toplumsal sorunları bilince çıkararak çözüm üretmesi gerekmektedir. Kendisiyle ve toplumla barışık, evrensel değerleri içselleştirmiş, demokrasi kültürünü özümsemiş, insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne inanan, hoşgörülü, farkındalığı yüksek, uyumlu, sorumlu ve çözüm odaklı bir gençlik yetiştirmek adına sosyoloji derslerinin öğrencilere zorunlu olarak verilmesi önemlidir.

Tüm dünyada olanakları ve tehlikeleri fark edebilmek büyük önem taşımaktadır. Bu konuda sosyoloji öğreniminin yerini hiçbir şey dolduramaz. Uluslararası çatışmaların yanı sıra toplumsal çelişki ve çatışmaların sebep sonuç ilişkisinin kurulabilmesi barış içinde, bir arada yaşamının olmazsa olmaz koşuludur. Bu konuda da sosyoloji eğitiminin kazanımları çok değerli olacaktır.

Türkiye’de sosyal bilimler fen bilimleri kadar itibar görmemektedir. Ancak günümüzde toplumsal etkilere en çok maruz kalan ülkeler bizim ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkeler ve az gelişmiş ülkelerdir. Ülkemizin başlıca sorunları haline gelen; çarpık kentleşme, sınıfsal farklılıklar, gelir dağılımı adaletsizliği, işsizlik, yolsuzluk, yoksulluk, çevre kirliliği, okur-yazarlık oranındaki düşüklük, kadın sorunu, çocuk istismarı, kültürel asimilasyon, yozlaşma, demokratik uygulamalardaki aksamalar, hukukun üstünlüğünün korunamaması gibi yaşamımızı olumsuz etkileyen durumlarla ilgili bilinç kazandırılan gençler, bu sorunların çözümü konusunda da motivasyon sahibi olarak yaşama katılacaklardır. Bundan dolayı gençlerimizin orta öğretim süresince alanları ne olursa olsun toplumsal süreçlerle ilgili farkındalık geliştirmesi önemlidir. Geleceğin hukukçuları, diplomatları, doktorları, mühendisleri, mimarları, öğretmenleri, iktisatçıları, siyasetçileri vs. olacak olan gençlerimiz toplumumuz için çalışacaklardır ve toplumsal konularda bilinçli olmadıkları koşulda hayata katılımları ve katkıları hep eksik kalacaktır. Gençlerin iyi birer yurttaş olarak yetiştirilmesi ve küreselleşen dünyada ortak sorunlara bilinçli bir dünya vatandaşı olarak çözüm getirebilmeleri zorunlu ve içeriği zenginleştirilmiş bir sosyoloji dersiyle sağlanabilir. Bundan dolayı tüm lise türlerinde sosyoloji dersi zorunlu ders haline getirilmelidir.

Sosyoloji Ders Programı Nasıl Olmalıdır?

Sosyoloji dersinin içeriği planlanırken özellikle Sosyoloji kuramlarının müfredata eklenmesi gerekmektedir. Çünkü bu kuramlar sayesinde öğrenciler pek çok sosyolog ile karşılaşma fırsatı bulabilmektedirler. Ayrıca kuramsal bakış, öğrencilerin vizyonlarının gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Kuramlar üzerine akıl yürütmek öğrencilerin toplum üzerine de akıl yürütmesine zemin oluşturur.

Ayrıca konular öğrenci merkezli bir sistem oluşturularak işlenmeli, proje tabanlı öğretim sürdürülmeli ve güncel problemler ile ilgili konular süreçle ilişkilendirilerek programda yer almalıdır. Programda yer alan konulara yönelik olarak videolar ile anlatımın desteklenmesi adına komisyon tarafından müfredata uygun videolar hazırlanmalı ders aktarımları bu videolar ile desteklenmelidir.

Öğrenci merkezli bir anlayışla öğretmenin aktarıcı pozisyonu ortadan kaldırılmalı ve öğrenciler aktif bir hale getirilmelidir. Bunu gerçekleştirmek üzere öğrenciler araştırmaya, bilgi edinme süreçlerini etkin kullanmaya, gündemi takip ederek güncel meseleler üzerinde düşünmeye ve tartışmaya motive edilmelidir. Sınıf içinde ve dışında öğrenciler bu çerçevede görevlendirilmeli ve teşvik edilmelidir. Ölçme ve değerlendirme sürecinde standart bir değerlendirmenin yerine öğrencinin gerçekleştirdiği araştırma ve çözüm üretme süreçleri göz önünde bulundurulmalıdır. ***Tübitak projelerine katılmayı destekleyecek ek çalışmaların***

yapılmasını sağlamak adına müfredata geçmiş yıllarda yapılan çalışmaların örnekleri konulmalı ve çalışmanın nasıl şekillendirileceğine dair aktarımların dahil edilmesi gerekmektedir. Yine aynı konu paralelinde Sosyal bilimler alanına özgü araştırma konuları belirlenip tüm lise öğrencilerin katılımının teşvik edileceği ortak çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Lise düzeyindeki öğrenciler güncel toplumsal meseleleri sosyolojinin temel kuramlarından hareketle çözümleyebilmeli ve haber alma kaynaklarını doğru bir biçimde tarayabilmelidir. Bu durumun sağlanabilmesi için sosyoloji kavramların örneklendirilmesinde öğrencinin aktif bir araştırmacı pozisyonuna geçtiği bir öğretim süreci oluşturulmalıdır. Sosyoloji ders kitapları güncellenirken güncel meseleler dikkate alınmalıdır. **Özellikle Türkiye'nin maruz kaldığı göç dalgasından ötürü yaşanan problemlerle ilgili gençlerin süreci doğru okumasını sağlayacak "göç ve entegrasyon" konusu müfredata eklenmelidir.** Demokrasi kültürünün geliştirilebilmesi ve gençlerin bu kültürü özümseyebilmesi için "demokrasi, seçim, hak ve sorumluluklar" konulu bir ünite oluşturulmalı ve üniteler içinde öne çekilmelidir. Toplumsal Değişme ve Gelişme ünitesinde yer alan "Küreselleşme" konusunun detaylandırılması, Medya ve Küreselleşme, Küresel Terör, Küresel Çevre Sorunları başlıklarının işlenmesi gerektiği için müfredata eklenmesi, Türkiye'nin kendine özgü yapısı göz önünde bulundurularak "toplumsal cinsiyet" öğretim programı içinde işlenmelidir. "Çocuk hakları" konusunda dünya literatürlerinden alıntılarla oluşturulan bir içerik üniteler içinde yer almalıdır. Sosyoloji dersinin tüm orta öğretim öğrencilerine verilmesi durumunda "kent sosyolojisi" ünitesi müfredata eklenmelidir.

Sonuç olarak sosyoloji dersi tüm lise türlerinde zorunlu ders olarak okutulmalıdır.

3. PSİKOLOJİ DERSİ

Liselerde tüm bölümlerde psikoloji dersinin zorunlu olması bir gerekliliktir. Liselerde psikoloji dersleri Sosyal ve Beşeri Bilimler grubu içerisinde yer almaktadır. Üniversite sınavı için gerekli gördüğü dersleri alan öğrencilerin ders sayısına getirilen sınırlama nedeniyle Psikoloji dersini almama olasılıkları yüksek olacaktır. Halihazırda öğrenciler temel psikoloji bilgilerinden mahrum olarak hayata ve meslek hayatlarına atılmaktadırlar.

Psikoloji, insanın kendisini ve diğer insanları tanımanın bilimi olduğuna göre, öğretim programlarında psikoloji dersinin alan ya da bölüm gözetmeksizin yer alması gerekmektedir. İnsanın yaşadığı çevreye uyum göstermesi, kendisini ve diğer insanları tanıması, kabul etmesi; benlik sınırlarını koruyabilmesi ve başkasının benlik sınırlarını fark etmesi ve kabul etmesi psikoloji eğitimiyle gerçekleşir. Aksi durumda insan ilişkilerinin olumlu seyretmesi rastlantılara bağlı kalır.

Öğrencilerin yetişkin olduklarında çalışma hayatında gerekli olduğu kadar özel hayatlarında da psikoloji bilgilerine ihtiyaçları vardır. Ebeveyn olarak; evlat, eş, arkadaş, komşu olarak da tüm statülerde psikoloji bilgisinin gereği ortadadır. Psikoloji bilgilerine sahip bireyler aile içinde yaşanan travmalar, kayıplar, hastalık yaşlılık gibi süreçleri daha az yıpratıcı şekilde yaşayacaklardır. Ayrıca aile, akrabalık ve iş ilişkilerinde yaşanan gündelik sorunlarla yorulan; kaygılı, tahammülsüz, empati yoksunu bireylerin çözemediği problemler ile yaşadığı aşikar bir gerçekliktir. Daha sağlıklı aile ve çevre ilişkileri tüm toplum için yararlıdır.

Liselerde Psikoloji dersinin zorunlu olması bu bakımdan önemlidir. ***Lise sonrasında eğitime devam etmeyen ya da lisans eğitiminde psikoloji dersi yer almayan bölümlerden mezun olan bireyler, insanın kendisini ve çevresindeki insanları tanıması bakımından eksik ve bilimsel bakıştan mahrum olmaktadır.*** Bu bilimsel bakış, insan ilişkilerini etki-tepki mekanikliğinden ve problemleri durumlardan koruyacaktır.

Alternatif bilgi kapılarına ilginin giderek arttığı rahatlıkla gözlenebilen bir olgudur. Bilim ve sahte bilim hakkında bilgiye sahip olmayan bireyler kolaylıkla aldanabilir durumdadır. Psikolojiyi bir bilim olarak tanıyan zihinler bilimsel olmayan psikoloji ile ilgili görüşlere objektif bir mesafeden bakabilir.

Psikoloji dersi, felsefe grubu dersleri içerisinde yer almaktadır ancak sadece felsefe grubu dersleri ile ilişkilendirmek doğru değildir. ***Konu ve yöntem bakımından, bilimsel yöntem ve ilkelerin geçerli ve gerekli olduğu bir alan olarak pozitif bilimlerle birlikte değerlendirilmelidir.*** Psikoloji dersi, diğer pozitif bilimlerin ortaöğretim müfredatında yer alması gibi bir öneme sahip olmasına rağmen seçmeli ders olarak yer aldığı için öğrencilerin çoğunluğunun faydalanmadığı bir alan durumundadır.

Öğrenciler üniversite tercihlerinde ve kariyer seçimi yaparken hakkında bilgi sahibi olmadıkları bir alana yönelmeyeceklerinden dolayı lisans düzeyinde Psikoloji bölümünü seçme oranı düşme gösterecektir. ***Temel derslerden birisi olarak değerlendirilmesi gereken Psikoloji dersinin seçmeli bandında kalması seçme özgürlüğünü göstermemekte aksine kariyer planlarken eksik seçenek içerisinde bulunmaları anlamına gelmektedir.***

Ülkemizin farklı kültürel dokularına ve göçmen nüfusuna bakıldığında kişilerarası ilişkilerde ötekileştirme sakıncasını gidermenin bir yolu da, vatandaşların erken yaşlardan itibaren Psikoloji bilgi ve donanımına sahip olmalarıdır. Ayrıca kendisini ve başkalarını tanımanın ve kabul etmenin sağlıklı yollarından geçen bireylerle şiddet önlenabilir.

Hızlı teknoloji değişimleri insanların yaşamlarında duygu düşünce ve davranışlarında da bir sürü değişimlere neden olmaktadır ki bunları anlamasını sağlayacak olan tek şey psikolojidir. Biliyoruz ki Ülkemizde psikolojik hizmetlere duyulan ihtiyaç her geçen gün

artmaktadır. Okullarda bu dersi okutmak kişilerin kendileri ile ilgili bilgilenmelerine ve çoğunu destek ihtiyacı almadan çözmelerine neden olacaktır.

Aşağıda adı örnek olarak rasgele seçilerek yazılan mesleklerde görev yapacak kişilerin psikoloji bilgilerine sahip olmalarının getireceği kazanımları ya da psikoloji eğitimi almadıkları için deneme yanılma ile kaybedilen zaman, emek ve maliyetin düşünülmesi gerekmektedir.

Doktor, arkeolog, aşçı, avukat, şehir plancısı, öğretmen, bilgisayar programcısı, biyolog, ekonomist, sanatçı, eczacı, fotoğrafçı, gazeteci, gıda mühendisi, güzellik uzmanı, hakim, hazır giyimci, inşaat mühendisi ve teknisyeni, işletmeci, kameraman, kaymakam, kimyager, kozmetik teknikeri, kütüphaneci, manken, mobilyacı, modacı, müfettiş, müftü, noter, optisyen, peyzaj mimarı, pilot, polis, radyo muhabiri, reklamcı, ressam, restorasyon teknisyeni, sağlık memuru, servis elamanı, spiker, stilist, spor yöneticisi, takı teknikeri, tarihçi, tekstilci gibi tüm diğer mesleklerde psikoloji eğitimi almış olmanın bireysel ve toplumsal getirileri olacaktır.

Sadece birkaçı için örnek vermek gerekirse, suç olgusu sadece bir hukuk konusu değildir, psikoloji konusudur da. İnsana dair empirik ya da aileden aktarılanlar dışında bilgisi olmayan yöneticiler, polisler, modacılar vb. isabetli uygulamalar yapabilmesi rastlantılara kalmaktadır.

Ek olarak mevcut ders programı incelendiğinde psikoloji bilimindeki gelişmeler dikkate alınarak (örneğin; ortaya çıkan yeni alt dalları, yeni yaklaşımları ve bu yaklaşımlarla ilgili olan yöntemleri kapsayacak biçimde) bilgilerin güncellenmesi, dersin daha ilgi çekici ve yaşamla bağının kurulabileceği biçimde hazırlanması gerektiği görülmektedir.

Sonuç olarak, insana yakışır bir yaşam kalitesini sağlamak için orta öğretimde alan/ bölüm ayrımı yapılmaksızın psikoloji eğitimine ihtiyaç vardır.

4. MANTIK VE BİLGİ KURAMI DERSİ

Mantık dersinin programı yıllar içinde aynı kalmış, gündelik hayattan kopuk, yeni eğitim öğretim hedeflerinin çok uzağında kalmıştır.

Temel bilimleri kavrayabilmek için analitik çözümleme yapabilme becerisi gereklidir. Bu olmaz ise analitik düşünme diye bir süreçten söz edilemez. Analitik düşünülemez ancak analitik çözümleme yapılabilir. Bunun anlamı düşüncenin “analitik biçimde ifade edilebilme” olasılığıdır. Dolayısıyla mantık bilimi, düşüncenin içeriğine müdahale edemediği gibi, analitik düşünebilmenin metotlarını da sunamaz. Mantığın işlevi düşüncenin analitik ifadesini kurmak ya da düşünüleni çözümleme becerisi kazandırmaktır.

İkincil olarak mantık dersinin programının amacı “eleştirel düşünme” becerisini geliştirmek olmalıdır. Bu amaçla yapılacak düzenlemede program, metin analizi ağırlıklı oluşturulmalı, verili metinlerden hareketle, argümantasyonların tutarlılığı, geçerliliği, verili öncüllerden çıkarılabilecek sonuçlar, metinde kimin, neyi, nasıl söylediğinin analizi, mantık hatalarını saptama becerileri geliştirmeye yönelik bir müfredat oluşturulmalıdır.

Eleştirel düşünebilme becerisi geliştirilirken, mantık, kullanışlı ve pratik bir alet olarak kullanıma açılmalı, salt kurallardan oluşan, öğrenci için ezber formüllerden ibaret, kuru bir akıl yürütme kuramı olarak görülen bu ders, bilginin elde edilmesinde pratik bir araç olarak görülmeli ve benimsetilmeli, böylece öğrencinin bu alanla yaşamsal olarak ilişkilenmesi sağlanmalıdır.

Bununla birlikte, “algoritmik düşünme” içeriği programa eklenerek, verili algoritmayı “kodlayan” değil, algoritma geliştirme becerisine sahip, dolayısıyla gelişen teknoloji ve bilime ayak uydurup, dünyada bu alanda da söz sahibi olan güçlerle rekabet edebilen bir nesil yetiştirilmelidir.

Mevcut programda mantık dersinin “klasik mantık” ve “sembolik mantık” olarak ayrılması birçok hata ve kafa karışıklığına neden olmaktadır. Sınıflandırma ile kurulan klasik mantık ve ilişkisellik ile kurulan modern mantığın çelişen ve örtüşen yanları saptanarak, birbiriyle ilişkisi içinde verilecek bir programa ihtiyaç vardır.

Ayrıca “düşünme” süreci sağduyudan bağımsız bir süreç olamaz. Öncüller arası ilişkilenme biçimleri sonucu etkiler. Tüm bu içeriklerin de programa eklenmesi elzemdir, çünkü bilgi edinme süreci karmaşık bir süreçtir.

Bu iyileştirmeler yapılmadan ve mantık dersi en az bir seviyede zorunlu hale getirilmeden, “okuduğunu anlayabilen, çözümleyebilen, öncüller ve sonuç arasında zorunlu bağlantıları görebilen, mantık hatalarına düşmekten kaçınan” bir neslin ortaya çıkması çok mümkün görünmüyor.

Eleştirel Düşünme, hakikati arayan ve hakikat iddialarını değerlendiren düşünmedir. Dolayısıyla, hakikat ölçütlerine dayalı düşünmedir.

Bilginin (1) doğrudan kaynakları (a) ampiristlerin söylediği gibi duyulardır, (b) rasyonalistlerin söylediği gibi akıldır veya (c) teistlerin söylediği gibi vahiydir; (2) bizi öncül olarak alınan bilinen doğrulardan sonuç olarak kuvvetle muhtemel doğrulara götüren yol ise akıl yürütmelerdir.

Bilimler bize ampirik bilgileri; matematik ve mantık gibi formal bilimler ise rasyonel bilgileri verir. Bilim bilgisinin üretilme yolu gözlemler ve formal bilimlerin verileridir.

Dedüktif mantık bize, doğru verilerden (öncüllerden) doğru sonuçlara ya da doğru kabul edilen veya doğru olduğu varsayılan verilerden (öncüllerden) doğru kabul edilmesi gereken sonuçlara götüren geçerli akıl yürütme kurallarını verir. İndüktif mantık da kuvvetle olası sonuçlara götüren kuralları verir.

Dolayısıyla eleştirel düşünme başlıca iki ayak üzerinde yürür: (1) Ampirik bilimler, sağduyu bilgileri ve (2) Doğrulardan doğrulara (ya da olasılıkla doğrulara) götüren akıl yürütme kuralları.

Önerilen programdaki dersler arasında bu alanları işlemeye yarayacak dersler var mıdır?

Şu derslerin içeriğinde eleştirel düşünmenin bazı konuları bulunmaktadır.

Bilgi Kuramı Dersi

1. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından basılan *Bilgi Kuramı Öğretmen Kılavuzu Kitabı*'ndaki hemen tümü (bilginin türleri, kaynakları, doğruluk) Felsefe Dersi'nde epistemoloji ve bilim felsefesi konularında gösterilmektedir.

2. Eğer bu dersin içeriği IB Diploma programlarındaki gibi geliştirilecekse yine çoğu felsefe dersinde ve diğer derslerde gösterilmektedir. Örneğin, Nicholas Alchin ve Carolyn P Henly tarafından yazılan ve Hodder Education tarafından basılan *Theory of Knowledge for the IB Diploma* 'nın 3. baskısında şu konular içerilmektedir. Yanlarına bu konuların hangi derslerde görüldüğünü ve görülebileceği

Chapter 1 Introduction to Theory of Knowledge

Chapter 2 Memory (Felsefe > Epistemoloji > Bilginin Kaynakları Sorunu)

Chapter 3 The natural sciences (Felsefe > Bilim Felsefesi)

Chapter 4 The arts (Felsefe > Sanat Felsefesi)

Chapter 5 Imagination (Felsefe > Epistemoloji > Bilginin Kaynakları Sorunu)

Chapter 6 Mathematics (Matematik Derslerinde)

Chapter 7 Reason (Mantık)

Chapter 8 Emotion (Felsefe > Epistemoloji > Bilginin Kaynakları Sorunu)

Chapter 9 Religious knowledge systems (Felsefe > Din Felsefesi veya Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi)

Chapter 10 Intuition (Felsefe > Epistemoloji > Bilginin Kaynakları Sorunu)

Chapter 11 Ethics (Felsefe > Etik ya da Ahlak Felsefesi Konusu)

Chapter 12 The human sciences (Sosyoloji, Tarih derslerinde)

Chapter 13 History (Tarih Dersleri > Metodoloji Konusu)

Chapter 14 Sense perception (Felsefe > Epistemoloji > Bilginin Kaynakları Sorunu)

Chapter 15 Paradigms and culture (Sosyoloji)

Chapter 16 Indigenous knowledge systems (Sosyoloji)

Chapter 17 Language (Türkçe, Edebiyat veya Yabancı Dil Derslerinde, mantık dersi'nde terimler konusuna veya semiotik diye bir konu eklenebilir. 2009 mantık dersi programı'nd mantık ve dil konusu vardı.)

Chapter 18 Faith (Felsefe dersi'nde din felsefesi konusuna veya D-din kültürü ve ahlak bilgisi dersine)

Bilgi teorisi dersi'nin içeriği eğer IB Diploma Programındaki derse benzer hale getirilecekse. Bu dersin konuları –“Reason (Akıl)” ve “Dil” konuları hariç– pekala yanlarında yazılı olan diğer derslere dağıtılabilir. (Bu arada “mantık dersi” adı “akıl yürütme” veya “mantık ve eleştirel düşünme” dersi olarak da değiştirilebilir). Yanında “mantık” yazan konular “akıl” ve “dil” konularının içeriği kısmen mantık dersinde zaten vardır.

Mevcut Mantık Dersi işlevsel değildir. Çünkü,

1. *Dedüktif mantığın klasik ve modern diye iki kısma ayrılması gereksizdir.* Modern mantık klasik mantığı –tümel önermelerin varlıksal yorumu ve onun yol açtığı sonuçlar dışında– içermektedir.

2. *Sembolik kısmının öğretime çok fazla zaman ayrılmakta, günlük yaşamdaki argümanları analiz etmeye zaman kalmamaktadır.* (Günlük yaşamdaki argümanları değerlendirmek için zaman kazanmak amacıyla (a) sembolik kısmının öğretime harcanan zamanı azaltmak için aynı konuların gösterildiği matematik dersi ile koordine edilebilir ya da (b) öğrencilerin matematik dersinde öğrendikleri önermeler mantığı ve kümeler teorisi mantık dersine transfer edilebilir.)

Eleştirel düşünceyi geliştirecek bir Mantık Dersi'nin içeriği şöyle olabilir:

1. Önerme, terim, dil, anlam.
2. Dedüktif mantık (önermeler mantığı, yüklemeler mantığı, tasımlar)
3. İndüktif mantık. (Analojik akıl yürütme; hukukta akıl yürütme; Ahlaksal akıl yürütme; nedensel akıl yürütme (J. S. Mill'in Yöntemleri); Bilimsel akıl yürütme / yöntem (felsefedeki bilim felsefesi konusu ile çakışır); Olasılık mantığı; istatistiksel akıl yürütme.
4. Başlıca hatalı düşünme biçimleri (Fallacies). (Argüman değil, kişiye saldırma; bilgisizliğe müracaat, kaygan zemin; yanlış ikilem vb.)

5. DÜŞÜNME EĞİTİMİ DERSİ

Düşünme eğitimi dersi ilköğretimde zorunlu olmalı ve Felsefe öğretmenleri tarafından verilmelidir. Günümüz dünyasında felsefe eğitimi, bütün temel insan haklarının yaşama geçirilmesinin gerekli koşuludur. Bu nedenle felsefe eğitimi, ilköğretimden başlayarak, ortaöğretimin sonuna kadar sürdürülmelidir. Bu nitelikte bir felsefe eğitimi olmadan çağdaş toplumun özgür ve yaratıcı düşünen bireyleri yetiştirilemez. İnsanın, kendisini ve onu çevreleyen dünyayı tanıması, doğru değerlendirmeler yapabilmesi sağlanamaz. Böyle bir durum kişiyi, kendi gözüyle göremeyen, kendi aklını kullanma cesaretini gösteremeyen bir sürünün üyesi haline getirir. Bu nedenle, içinde bulunduğumuz koşulları zorlayarak felsefe yapabilme olanaklarını genişletmek, özgür düşünme alışkanlığını edinmenin altyapısını oluşturmak yaşamsal bir önem taşır.

Çağdaş bir eğitim yapmak ve özgür düşünen bireyler yetiştirmek istiyorsak felsefeyi özel bir ilgi alanı olmaktan çıkarmak, eğitimin genelinin bir parçası haline getirmek zorundayız. Çünkü düşüncenin her türlü otorite karşısında özgürleşmesi eleştirel düşünebilen bir zihin gerektirir. Böyle bir zihin yapısı ancak felsefe disipliniyle oluşur. Bu nedenle düşündüğünün hesabını verebilen kişiler yetiştirmek istiyorsak felsefe eğitimine gereksinimimiz vardır ve bu eğitime küçük yaşlarda başlamak gerekir.

Felsefe eğitimine ilişkin dünyadaki örneklerle bakacak olursak;

ABD, Arjantin, Avustralya, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Kanada, Şili, Çin-Hong Kong, Çin Halk Cumhuriyeti, Kolombiya, Kosta Rika, Finlandiya, İzlanda, İtalya, İsrail, Kenya, Litvanya, Malezya, Malta, Meksika, Hollanda, Yeni Zelanda, Paraguay, Filipinler, Polonya, Portekiz, Rusya, Singapur, Slovenya, Güney Kore, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere, Uruguay, Venezüella vb. ülkelerde ilköğretimde Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi verildiğini görebiliriz.

Çocuklarımız hızla değişen bu dünyada yalnız kendi kültür çevreleri ile değil, medya ve sanal gerçeklikle, küreselleşen dünya ile çevrelenmiş bulunmaktadır. Yalnızca çocukların oyunlarında ve oyuncaklarında son elli yıl içindeki değişimleri izlemek bile bu durumun boyutu hakkında kolaylıkla bir fikir vermektedir. Onları çizgi filmler, elektronik oyuncaklar, bilgisayar oyunları, televizyon, kısaca görsel dünya, kuşatmıştır. Bu kuşatmaya sınır koymak, yasaklamak sorunu çözmez; ilgiyi daha da artırabilir. Çocuklara yaşadıkları dünyayı sorgulayan ve sağlıklı değerlendirmeler yapabilecek bir zihinsel alışkanlık kazandırmak, onları çeşitli etkileri kendi başlarına değerlendirecek biçimde donatmak zorundayız. Bunun yolu ise düşünme eğitiminden geçmektedir. ***Düşünme Eğitimi dersi çocukların düşünme becerilerini geliştirmekle kalmayıp, aynı zamanda kendi varoluşunun anlamını bulabilmesine ve kendi geleceğini belirleyebilmesine olanak sağlayabilir.***

“İnsan-dünya-bilgi ilişkisinde işlerlik kazanan düşünme, belli bir eğitimle, felsefi eğitimle güçlü kılındığında çocuğa ne sağlayacaktır” sorusunu yanıtlarsak böyle bir eğitim;

- Soru sormayı,
- Soru sormayı hep etkin kılmayı, sürdürmeyi; bir başka deyişle sorgulamayı,
- Gerekelendirmeyi,
- Düşünme nesnesine odaklanmayı,
- Tartışmayı,
- Eleştirmeyi,
- Benzerlikleri ortaya koymayı, saptamayı,
- Benzerleri bir araya getirmeyi,
- Farklılıklara dikkati çekmeyi, saptamayı,
- Farklı olanları duruma göre değerlendirmeyi,

- Önemliyle önemsizi ayırt etmeyi,
- Öncelikleri saptamayı,
- Anlamaya çalışmayı,
- Anlamlandırmaya çalışmayı,
- Değerlendirmeyi,
- Yargıda bulunmayı,
- Yargısını tartışmayı, eleştiriye açacak biçimde açıklamayı sağlayacaktır.

Ülkemizde İlköğretimde Seçmeli Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı ilk olarak, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.09.2006 tarih ve 146 sayılı kararıyla kabul edildi; ancak bu program gene aynı kurulun 22.08.2007 tarih ve 361 sayılı kararıyla yeniden düzenlendi.

22/08/2007 tarihli ve 146 sayılı kararıyla kabul edilen İlköğretim Seçmeli Düşünme Eğitimi Dersi (6, 7 ve 8. Sınıf) Öğretim Programı 2017-2018 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren 6 ve 7. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırıldı.

Şu anki uygulamada, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28. maddesinin altıncı fıkrasının (a) bendi hükmü gereğince Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlattırılan ve TTKB tarafından görüşülen Ortaokul Düşünme Eğitimi Dersi (7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2017-2018 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren 7. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulanmakta ve söz konusu öğretim programına göre ilgili Genel Müdürlükçe hazırlanan öğretim materyali kullanılmaktadır. (Ortaokulda 7. Ve 8. Sınıfta Seçmeli Dersler kategorisinde, Sosyal Bilimler başlığı içinde haftalık 2 ders saati olarak okutulabileceği belirtilmiştir.)

Düşünme Eğitimi dersinin şu andaki uygulanma örnekleri tam bir kaostur. Düşünme Eğitimi dersi özel okullarda 7.ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak verilmekte ve Felsefe Öğretmenleri derse girmektedir. Ancak devlet okullarında bu ders genel olarak seçilmemekte, seçilen az sayıda okulda da MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI ÖĞRETMENLİK ALANLARI, ATAMA VE DERS OKUTMA ESASLARI 20/02/2014 tarihli ve 9 sayılı Kurul kararı doğrultusunda Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından bu ders verilmektedir.

Ayrıca bu ders, devlet okullarında norm kadro yönetmeliği mağduru hangi öğretmen varsa branş göz önünde bulundurulmaksızın (Müzik, Türkçe, Matematik vb.) farklı öğretmenlerce verilmektedir. ***İlköğretimde Felsefe Öğretmeni istihdam edilmediği için, devlet okullarında Felsefe Öğretmeninin bu derse girmesi mümkün görünmemektedir.***

Oysa ki Bakanlık başlangıçta bu dersin sadece Felsefe Grubu Eğitimi Öğretmenlerince okutulmasını karara bağlamış iken, kısa bir süre sonra bu maddeden sessiz bir biçimde vazgeçilmiştir. ***Düşünme Eğitimi dersinin Felsefe Grubu öğretmenlerince verilmesi kararı çok önemlidir; çünkü düşünme eğitimi, felsefe tarihi yalın bilgisinin ötesinde, felsefi düşünme yollarını, usavurma biçimlerini, olup bitene farklı açılardan bakmayı, farklı düşünme biçimleri arasındaki bağlantıları ve/veya çelişkileri görmeyi ve göstermeyi gündeminde sürekli olarak tutan kişilerce ancak iyi bir biçimde verilebilir.***

İlköğretimde Düşünme Eğitimi dersi önemlidir ve bu yüzden zorunlu hale getirilmelidir. Düşünme Eğitimi dersi için özel bir hizmetiçi eğitim sürecinden geçirilmiş ve ilköğretimde görev yapacak olan Felsefe Öğretmenleri istihdam edilmelidir.

Uygulama aynı zamanda Fen ve Edebiyat Fakültelerinin Felsefe ve Sosyoloji Bölümleri ile Eğitim Fakültelerinin Felsefe Grubu Öğretmenliği bölümlerinden mezun öğretmen adaylarının istihdamı probleminin de çözümüne katkıda bulunacaktır.

Sonuç olarak, ilköğretimde okutulan Düşünme Eğitimi dersinin zorunlu hale getirilmesini, dersin yalnızca Felsefe Öğretmenleri tarafından verilmesini ve bunu sağlamak amacıyla Felsefe Öğretmenlerinin ilköğretimde istihdam edilmesine yönelik gerekli düzenlemelerin yapılmasını talep ediyoruz.

6. ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE DERSİ

Çocuklar için Felsefe dersine tüm eğitim düzeylerinde yer verilmelidir. 1960’larda başlayan bu pedagojik yöntem yararlı bulunarak, birçok ülkede giderek yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde son yıllarda az sayıda özel okullarda yer verilen “Çocuklar için Felsefe” derslerinden olumlu geribildirimler gelmektedir. Bu nedenler resmi okullarda bu derse yer verilmesi eğitimde eşitlik ilkesinin gereğidir.

Eleştirel ve yaratıcı düşünme son yılların sıklıkla vurgulanan aranan eğitim değeri olmaktadır. Çocuklar bu dersle; eleştirel, yaratıcı, özenli ve dayanışmacı düşünmeyi öğrenirler. Diğer bir deyişle bu derste bir bilgi aktarımı yapılmamaktadır. Çocuğa ait soruların cevaplanması, ona doğruların aktarılması söz konusu değildir, birlikte ve diyalogla felsefe yapılması söz konusudur. Bu nedenle uygun öğretmenlerce uygulanmalıdır. Çocuklar için felsefe dersini uygulayan eğitimci, didaktik yöntemlere dayanan aktarma ve belletme yapan değil; yaratıcı, eleştirel, iş birliğini pekiştiren ve özenli bir düşünme ve ifade etme becerisini deneyimleme olanaklarını sağlayan kişidir. Eğitimciler kolaylaştırıcılık becerilerini geliştirerek bu rolü yerine getirebilmektedirler. Ders materyali olarak ders kitabı kullanılmamaktadır. Hikayeler ve çeşitli görsel-işitsel malzemeler kullanılmaktadır. Ancak söz konusu materyal, felsefe tarihine dayanan kavram ve sorgulamalarla uyumlu olarak seçilir ya da oluşturulur.

Bu dersi alan öğrenciler; kavramlar hakkında düşünür, analiz eder; varsayımları sorgular, düşüncelerini temellendirmek için akıl yürütür, argüman geliştirir, örnekler ve karşı örnekler sunar, yeni bağlantılar kurar, yeni fikirler geliştirir, varsayımsal düşünebilir, hayal kurar, analogiler üretir, dolayısıyla yaratıcıdır. Başkalarının görüşlerini dinler, kendi fikirleriyle karşılaştırır, fikrini değiştirir, dolayısıyla özenli bir tutum kazanır. Dayanışmacı bir biçimde tartışmaya katılır, fikirler birlikte üretilir, değiştirilir, geliştirilir. Birlikte düşünme, birlikte üstesinde gelme, herkesin katılımıyla gerçekleşen bir öğrenme deneyimi yaşanır. Duygusal esneklik ve çözümcü tutum geliştirme dersin diğer kazanımlarındandır.

Mevcut durumda, Felsefe Grubu öğretmenlerinin, “Çocuklar için Felsefe” eğitimi ve belgesi olarak bu dersi uygulamaları doğru olacaktır. İlerleyen yıllarda, öğretmen yetiştiren kurumların bu derse yer vermeleri ve yeni mezun öğretmenlerin bu konuda yeterliliğe sahip olmalıdır. Böylece doğru bir pedagoji olarak “Çocuklar için Felsefe” yaygınlaşabilir. Bakanlık halihazırda “Çocuklar için Felsefe” eğitimi uygulayan kişi ve kurumlarla iletişime geçerek; konu, kazanım, materyal bakımından üretilen çalışmaları değerlendirmelidir.

Felsefe dersi gibi Çocuklar için Felsefe dersi bireysel ve toplumsal açıdan gelişmenin bir yoludur. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, akıl yürütme, merak etme, dinleme, düşünme ve ifade etme becerilerini güçlendiren bir eğitim sürecidir. ***Söz edilen konularda bireysel gelişimi desteklenen bireyler, farklılıklara saygı gibi toplumsal önemi büyük konularda katkı sağlayacağından dolayı bu derse tüm eğitim seviyelerinde yer verilmelidir.***

Saygılarımızla.

Felsefeciler Derneği